

Αρχική σελίδα>Οικογενειακά και κληρονομικά θέματα>Γονική μέριμνα - επιμέλεια των παιδιών και δικαίωμα επικοινωνίας Γονική μέριμνα - επιμέλεια των παιδιών και δικαίωμα επικοινωνίας

Αυστρία

1 Τι σημαίνει πρακτικά η έννοια «γονική μέριμνα»; Ποια τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις του έχοντος τη γονική μέριμνα;

Η γονική μέριμνα αποτελεί καθήκον και δικαίωμα των γονέων. Περιλαμβάνει τη φροντίδα και ανατροφή, τη διαχείριση της περιουσίας και την εκπροσώπηση του τέκνου καθώς και άλλα ζητήματα [άρθρο 158 του αυστριακού γενικού αστικού κώδικα (Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch — «ABGB»)]. Σύμφωνα με το άρθρο 160 του ABGB, η φροντίδα του ανήλικου τέκνου περιλαμβάνει κυρίως τη διαφύλαξη της σωματικής ακεραιότητας και της υγείας καθώς και την άμεση εποπτεία του, ενώ η ανατροφή περιλαμβάνει κυρίως την ανάπτυξη των σωματικών, πνευματικών, ψυχικών και ηθικών δυνάμεων, την προώθηση των ταλέντων, ικανοτήτων, κλίσεων και δυνατοτήτων εξέλιξης του τέκνου, καθώς και τη σχολική και επαγγελματική του εκπαίδευση. Η φροντίδα περιλαμβάνει επίσης την ιατρική περίθαλψη των τέκνων, ενώ η ανατροφή περιλαμβάνει τον καθορισμό του τόπου διαμονής του τέκνου (άρθρο 162 του ABGB), καθώς και, για παράδειγμα, τη λήψη των αποφάσεων για ταξίδια στο εξωτερικό και την επιλογή του σχολείου ή την επιλογή και την αλλαγή θρησκείας. Απόρροια του δικαιώματος ανατροφής είναι και ο ορισμός του ονόματος του τέκνου. Στη διαχείριση της περιουσίας του τέκνου περιλαμβάνονται, για παράδειγμα, οι αποφάσεις για τη διατροφή του τέκνου (καθορισμός και τροποποίησή της, αποδοχή και εξόφληση, είσπραξη, χρήση). Το άρθρο 164 του ABGB ορίζει ότι οι γονείς οφείλουν να διαχειρίζονται την περιουσία του τέκνου με τη δέουσα προσοχή τακτικών γονέων.

Ως νόμιμη εκπροσώπηση του τέκνου νοείται το δικαίωμα και η υποχρέωση διενέργειας νομικών πράξεων για λογαριασμό του τέκνου. Αυτές περιλαμβάνουν τις πράξεις εκπροσώπησης του τέκνου, οι οποίες δημιουργούν δικαιώματα και υποχρεώσεις απευθείας για το τέκνο, καθώς και τις πράξεις συναίνεσης. Η νόμιμη εκπροσώπηση μπορεί να αφορά τη φροντίδα και την ανατροφή καθώς και τη διαχείριση της περιουσίας, ως «εξωτερική σχέση» αυτών των υποθέσεων (π.χ. σύναψη σύμβασης ιατρικής περίθαλψης με τον ιατρό, συναίνεση για χορήγηση θεραπευτικής αγωγής στο τέκνο), σε αντιδιαστολή με την πραγματική άσκηση αυτών των καθηκόντων ως «εσωτερική σχέση» (π.χ. χορήγηση φαρμάκων, αλλαγή πάνας βρέφους ή επίβλεψη της ολοκλήρωσης των σχολικών καθηκόντων). Εντούτοις, υπάρχει και η νόμιμη εκπροσώπηση εκτός από αυτούς τους τομείς (η νόμιμη εκπροσώπηση υπό τη στενή έννοια του όρου), όπως για την αλλαγή του ονόματος, την αλλαγή της ιθαγένειας, την αναγνώριση πατρότητας τέκνου εκτός γάμου ή την άσκηση των δικαιωμάτων του τέκνου στην προσωπικότητα.

2 Γενικώς, ποιος έχει τη γονική μέριμνα ενός τέκνου;

Κατά κανόνα, αν το τέκνο γεννηθεί εντός γάμου ή οι γονείς τελέσουν γάμο μετά τη γέννησή του, η γονική μέριμνα ανήκει και στους δύο γονείς (άρθρο 177 παράγραφος 1 του ABGB). Αν το τέκνο γεννηθεί εκτός γάμου, εκ του νόμου η γονική μέριμνα ανήκει μόνο στη μητέρα (άρθρο 177 παράγραφος 2 πρώτη περίοδος του ABGB).

Σύμφωνα με το άρθρο 177 παράγραφος 2 δεύτερη περίοδος του ABGB, οι άγαμοι γονείς μπορούν να εμφανιστούν ταυτόχρονα και αυτοπροσώπως ενώπιον του ληξιάρχου και, κατόπιν ενημέρωσή τους για τις έννομες συνέπειες, να δηλώσουν άπαξ ότι αναλαμβάνουν αμφότεροι τη γονική μέριμνα του τέκνου, εφόσον η γονική μέριμνα δεν έχει ήδη ρυθμιστεί με δικαστική απόφαση. Αν οι γονείς δεν συμβιβάζονται, υποχρεούνται να συνάψουν σχετικό συμφωνητικό που θα ορίζει ποιος γονέας θα ασκεί κατά κύριο λόγο την επιμέλεια του τέκνου. Εναλλακτικά, οι γονείς μπορούν να συνάψουν σχετική συμφωνία ενώπιον του δικαστηρίου ή να υποβάλουν σχετικό συμφωνητικό στο δικαστήριο (άρθρο 177 παράγραφος 3 του ABGB). Τέλος, το δικαστήριο μπορεί επίσης να αναθέσει την άσκηση της γονικής μέριμνας και στους δύο γονείς (άρθρο 180 παράγραφος 2 του ABGB).

Η από κοινού άσκηση της γονικής μέριμνας μπορεί να τερματιστεί εκ νέου μόνο με δικαστική απόφαση. Το δικαστήριο οφείλει να επιδιώξει να επιτύχει φιλικό διακανονισμό. Αν δεν επιτευχθεί τέτοιος διακανονισμός, η άσκηση της γονικής μέριμνας ανατίθεται στον έναν γονέα ή πάλι σε αμφοτέρους τους γονείς (άρθρο 180 του ABGB). Όταν η άσκηση της γονικής μέριμνας ανατίθεται και στους δύο γονείς, το δικαστήριο πρέπει επίσης να καθορίσει σε ποιο οικοκυριο θα ασκείται κατά κύριο λόγο η επιμέλεια του τέκνου. Για τη λήψη αυτών των αποφάσεων καθοριστικό κριτήριο αποτελεί το συμφέρον του τέκνου.

Αν η γονική μέριμνα ασκείται μόνο από τον έναν γονέα, ο άλλος γονέας έχει το δικαίωμα προσωπικής επικοινωνίας με το τέκνο, καθώς και τα δικαιώματα ενημέρωσης, διατύπωσης άποψης και εκπροσώπησης που προβλέπονται στο άρθρο 189 του ABGB.

3 Εάν οι γονείς δεν είναι σε θέση ή δεν επιθυμούν να ασκούν τη γονική μέριμνα, μπορεί να την ασκεί κάποιος άλλος;

Αν αμφοτέροι οι γονείς αντιμετωπίζουν κώλυμα στην άσκηση της γονικής μέριμνας, το δικαστήριο πρέπει να αποφασίσει ποιο ζευγάρι παππού και γιαγιάς (ή δευτερευόντως ποιος παππούς ή ποια γιαγιά) ή ποιο ανάδοχο ζευγάρι (ή ποιος ανάδοχος γονέας) θα αναλάβει την άσκηση της γονικής μέριμνας. Αν η άσκηση της γονικής μέριμνας πρόκειται να ανατεθεί σε παππού/γιαγιά ή σε ανάδοχους γονείς, προτιμάται κατά κανόνα (αν το συμφέρον του τέκνου δεν επιβάλλει διαφορετικά) η ανάθεσή της σε ζευγάρι έναντι της ανάθεσής της σε έναν μόνο παππού ή γιαγιά ή σε έναν μόνο ανάδοχο γονέα. Αν αμφοτέροι οι γονείς αντιμετωπίζουν κώλυμα στην άσκηση του ίδιου επιμέρους σκέλους της γονικής μέριμνας, τα παραπάνω ισχύουν κατ' αναλογία για το σκέλος αυτό. Αποφασιστικό κριτήριο για την ανάθεση της άσκησης της γονικής μέριμνας είναι το συμφέρον του τέκνου.

Αν ο γονέας ο οποίος είναι ο μοναδικός δικαιούχος άσκησης της γονικής μέριμνας αντιμετωπίζει κώλυμα στην άσκησή της, το δικαστήριο πρέπει να αποφασίσει αν η άσκηση της γονικής μέριμνας πρέπει να ανατεθεί εν όλω ή εν μέρει στον άλλο γονέα, σε ζευγάρι παππού και γιαγιάς (ή σε μεμονωμένο παππού ή γιαγιά) ή σε ανάδοχους γονείς (ή σε μεμονωμένο ανάδοχο γονέα). Ο άλλος γονέας έχει προτεραιότητα έναντι των απώτερων ανιόντων ή των ανάδοχων γονέων, υπό την προϋπόθεση ότι διασφαλίζεται το συμφέρον του τέκνου.

Αν η άσκηση της γονικής μέριμνας δεν μπορεί να ανατεθεί ούτε στους γονείς ούτε σε ανάδοχους γονείς, προβλέπεται η ανάθεση της άσκησης της γονικής μέριμνας σε άλλο κατάλληλο πρόσωπο (άρθρο 204 του ABGB). Αποφασιστικής σημασίας για την επιλογή του προσώπου αυτού είναι το συμφέρον του τέκνου οι επιθυμίες του τέκνου και οι επιθυμίες των γονέων πρέπει να λαμβάνονται δεόντως υπόψη (άρθρο 205 παράγραφος 1 του ABGB). Υποψήφιοι είναι κατά πρώτο λόγο οι συγγενείς του τέκνου, κατά δεύτερο λόγο άλλα πρόσωπα με στενή σχέση με το τέκνο και τέλος άλλα κατάλληλα πρόσωπα, μεταξύ άλλων υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας παιδιών και νέων (άρθρο 209 του ABGB).

4 Σε περίπτωση διαζυγίου ή διακοπής της έγγαμης συμβίωσης, με ποιον τρόπο γίνεται η ρύθμιση της άσκησης της γονικής μέριμνας;

Διαζύγιο ή ακύρωση του γάμου δεν ανατρέπει την από κοινού άσκηση της γονικής μέριμνας. Ωστόσο, οι γονείς, αν επιθυμούν να συνεχίσουν να ασκούν από κοινού την πλήρη γονική μέριμνα του τέκνου τους, όπως κατά τη διάρκεια του γάμου τους, πρέπει, εντός εύλογης προθεσμίας, να υποβάλουν στο δικαστήριο συμφωνητικό με το οποίο καθορίζουν τον κύριο τόπο διαμονής του τέκνου. Το εν λόγω συμφωνητικό χρειάζεται να επικυρωθεί από το δικαστήριο, το οποίο κρίνει με γνώμονα το συμφέρον του τέκνου. Δεν επιτρέπεται ρύθμιση της άσκησης της γονικής μέριμνας κατά τρόπο ώστε, για παράδειγμα, ο ένας γονέας να αναλαμβάνει μόνο τη φροντίδα και ανατροφή του τέκνου, ενώ ο άλλος γονέας μόνο τη διαχείριση της περιουσίας και την εκπροσώπηση του ο γονέας με τον

οποίο διαμένει κυρίως το τέκνο πρέπει πάντα να ασκεί πλήρη γονική μέριμνα. Αν μετά τη λύση του γάμου δεν επέλθει τέτοια συμφωνία εντός εύλογης προθεσμίας ή η συμφωνία που επιτεύχθηκε δεν εξυπηρετεί το συμφέρον του τέκνου, και αν η διαφορά δεν επιλυθεί φιλικά ούτε με διαμεσολάβηση, εναπόκειται στο δικαστήριο να αποφασίσει ποιος από τους γονείς θα ασκεί μελλοντικά τη γονική μέριμνα.

Οι γονείς μπορούν επίσης να συμφωνήσουν ότι μετά τη λύση του γάμου τους η γονική μέριμνα θα ασκείται από έναν μόνο από τους γονείς. Προφανώς, στην περίπτωση αυτή δεν απαιτείται συμφωνία ως προς το με ποιον γονέα θα διαμένει κυρίως το τέκνο. Τα ανωτέρω ισχύουν όχι μόνο σε περίπτωση λύσης του γάμου, αλλά και σε περίπτωση που οι γονείς ανήλικου τέκνου εξακολουθούν να είναι έγγαμοι αλλά βρίσκονται σε διαρκή διάσταση. Στην περίπτωση αυτή, το δικαστήριο αποφασίζει μόνο ύστερα από αίτηση γονέα.

Τα προαναφερόμενα ως προς τη γονική μέριμνα σε περίπτωση λύσης του γάμου ισχύουν και στην περίπτωση χωρισμού άγαμων συντρόφων. Ως εκ τούτου, στους γονείς τέκνου εκτός γάμου μπορεί να ανατεθεί από το δικαστήριο η από κοινού άσκηση της γονικής μέριμνας (υπό την προϋπόθεση ότι έχουν καταθέσει στο δικαστήριο συμφωνητικό για τη διαμονή του τέκνου που εξυπηρετεί το συμφέρον του), αν έχει διακοπεί η κοινή συμβίωσή τους, αλλά και αν δεν υπήρξε ποτέ τέτοια κοινή συμβίωση.

5 Εάν οι γονείς συνάψουν συμφωνία σχετικά με την άσκηση της γονικής μέριμνας, ποια τυπική διαδικασία πρέπει να ακολουθηθεί προκειμένου η εν λόγω συμφωνία να είναι νομικά δεσμευτική;

Βλ. ερώτηση 4.

6 Εάν οι γονείς δεν είναι σε θέση να καταλήξουν σε συμφωνία για το θέμα της γονικής μέριμνας, ποιοι εναλλακτικοί τρόποι επίλυσης της διαφοράς προβλέπονται, εκτός από την προσφυγή στη δικαιοσύνη;

Οι γονείς μπορούν να απευθυνθούν σε υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας παιδιών και νέων (οικογενειακή συμβουλευτική υποστήριξη) ή σε ιδιωτικούς οργανισμούς υποστήριξης. Εναλλακτικά, οι γονείς μπορούν να απευθυνθούν σε οργανισμό παροχής υπηρεσιών διαμεσολάβησης, συμβουλευτικής υποστήριξης ζευγαριών ή γονέων ή άλλων συμβουλευτικών υπηρεσιών.

7 Εάν οι γονείς προσφύγουν στη δικαιοσύνη, ποια ζητήματα που αφορούν το τέκνο μπορεί να ρυθμίσει ο δικαστής;

Ο αρμόδιος για τη ρύθμιση των ζητημάτων γονικής μέριμνας δικαστής (Pflegschaftsrichter) μπορεί να κινήσει αυτεπαγγέλτως διαδικασία και να αποφανθεί μόνο για υποθέσεις που αφορούν τη γονική μέριμνα και το δικαίωμα επικοινωνίας. Αν το τέκνο διατρέχει άμεσο κίνδυνο, πρέπει να ενημερωθεί η υπηρεσία κοινωνικής πρόνοιας παιδιών και νέων, η οποία μπορεί να λάβει όλα τα απαραίτητα μέτρα, συμπεριλαμβανομένης της αφαίρεσης της επιμέλειας.

Η διατροφή του τέκνου δεν μπορεί να ρυθμιστεί αυτεπαγγέλτως, αλλά μόνο ύστερα από αίτηση του νόμιμου εκπροσώπου αν πρόκειται για ανήλικο τέκνο ή του ενήλικου δικαιούχου διατροφής. Η αξίωση για διατροφή τέκνου—αυτό ισχύει και για τα ενήλικα τέκνα—προβάλλεται σε διαδικασία εκουσίας δικαιοδοσίας. Λειτουργικά αρμόδιος είναι δικαστικός υπάλληλος (Rechtspfleger).

8 Εάν το δικαστήριο αναθέσει την επιμέλεια του τέκνου αποκλειστικά σε έναν γονέα, αυτό σημαίνει ότι ο εν λόγω γονέας μπορεί να αποφασίζει για οτιδήποτε αφορά το τέκνο χωρίς προηγουμένως να συμβουλευτεί τον άλλο γονέα;

Ο γονέας που δεν ασκεί τη γονική μέριμνα έχει το δικαίωμα έναντι του ασκούντος τη γονική μέριμνα να ενημερώνεται εγκαίρως και να εκφράζει την άποψή του για τα σημαντικά ζητήματα που αφορούν το τέκνο και για τα σχεδιαζόμενα μέτρα που στην περίπτωση της από κοινού επιμέλειας απαιτούν ομαδική εκπροσώπηση (άρθρο 167 παράγραφος 2 και 3 του ABGB) (δικαίωμα ενημέρωσης και διατύπωσης άποψης). Η εν λόγω άποψη πρέπει να λαμβάνεται υπόψη αν η θέση που εκφράζει εξυπηρετεί καλύτερα το συμφέρον του τέκνου. Αυτά τα δικαιώματα ισχύουν και για λιγότερο σημαντικά ζητήματα (εφόσον δεν πρόκειται απλώς για ζητήματα της καθημερινότητας), αν, παρά την προθυμία του γονέα που δεν ασκεί τη γονική μέριμνα επιμέλεια, δεν υπάρχει τακτική προσωπική επικοινωνία με το τέκνο, για παράδειγμα επειδή δεν το επιτρέπουν οι περιστάσεις ή επειδή το τέκνο αρνείται την επικοινωνία (άρθρο 189 παράγραφος 3 του ABGB).

Αν ο γονέας που ασκεί τη γονική μέριμνα επιμέλεια εμμένει να μην εκπληρώνει αυτές τις υποχρεώσεις του, το δικαστήριο μπορεί, κατόπιν αίτησης, αλλά και αυτεπαγγέλτως σε περίπτωση που διακυβεύεται το συμφέρον του τέκνου, να διατάξει τη λήψη κατάλληλων μέτρων (άρθρο 189 παράγραφος 4 του ABGB). Για παράδειγμα, το δικαστήριο μπορεί να διατάξει τον γονέα που δεν εκπληρώνει τις υποχρεώσεις του να προβεί σε συγκεκριμένες ενέργειες ή να εξουσιοδοτήσει τον γονέα που δεν ασκεί τη γονική μέριμνα να ενημερώνεται απευθείας από τον ιατρό ή το σχολείο. Αν με τη συμπεριφορά του γονέα που ασκεί τη γονική μέριμνα τίθεται σε κίνδυνο το συμφέρον του τέκνου, η άσκηση της γονικής μέριμνας μπορεί να αφαιρεθεί εν μέρει ή εν όλω σύμφωνα με το άρθρο 181 του ABGB.

Το δικαστήριο μπορεί να περιορίσει ή να αφαιρέσει τα δικαιώματα ενημέρωσης και διατύπωσης άποψης αν η άσκησή τους θέτει σε σοβαρό κίνδυνο το συμφέρον του τέκνου. Το ίδιο ισχύει αν ο δικαιούχος ασκεί τα δικαιώματα αυτά καταχρηστικά ή κατά τρόπο που εύλογα δεν είναι αποδεκτός από τον άλλο γονέα. Επίσης, τα δικαιώματα αυτά παύουν αν ο δικαιούχος γονέας αρνείται ο ίδιος χωρίς σοβαρό λόγο την επικοινωνία με το τέκνο (άρθρο 189 παράγραφος 2 του ABGB).

Η γονική μέριμνα πρέπει πάντα να ασκείται κατά τον καλύτερο για το συμφέρον του τέκνου τρόπο. Για να εκτιμηθεί το συμφέρον του τέκνου, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη η προσωπικότητα και οι ανάγκες του, ιδίως τα таланτά, οι ικανότητες, οι κλίσεις και οι δυνατότητες ανάπτυξης του τέκνου, καθώς και οι συνθήκες διαβίωσης των γονέων.

Για τη διασφάλιση του συμφέροντος του τέκνου, όλα τα πρόσωπα που ασκούν τη γονική μέριμνα (γονείς, παππούς και γιαγιά, ανάδοχοι γονείς, άλλοι δικαιούχοι) καθώς και τα πρόσωπα που έχουν άλλα δικαιώματα και υποχρεώσεις έναντι του τέκνου (π.χ. δικαίωμα επικοινωνίας) πρέπει να απέχουν από κάθε πράξη η οποία μπορεί να βλάψει τη σχέση του τέκνου με άλλα πρόσωπα που έχουν δικαιώματα και υποχρεώσεις έναντι του τέκνου ή η οποία μπορεί να δυσχεράνει την άσκηση των καθηκόντων τέτοιων προσώπων [υποχρέωση καλής συμπεριφοράς, άρθρο 159 του ABGB].

9 Εάν το δικαστήριο αποφασίσει ότι οι γονείς ασκούν από κοινού την επιμέλεια του τέκνου, τι σημαίνει αυτό πρακτικά;

Για τη νόμιμη εκπροσώπηση ισχύει η αρχή της αποκλειστικής εκπροσώπησης, δηλαδή κάθε γονέας έχει το δικαίωμα και την υποχρέωση να εκπροσωπεί μόνος του το τέκνο. Η νομική πράξη του είναι ισχυρή ακόμη και αν ο άλλος γονέας διαφωνεί (άρθρο 167 παράγραφος 1 του ABGB). Συγκατάθεση και των δύο γονέων με δικαίωμα εκπροσώπησης προβλέπεται μόνο στις περιπτώσεις που απαριθμούνται περιοριστικά στο άρθρο 167 παράγραφος 2 του ABGB (π.χ.: αλλαγή ονόματος ή επωνύμου, αποδοχή ή αλλαγή θρησκευάματος, παράδοση του τέκνου σε ξένη φροντίδα κ.λπ.).

Όσον αφορά τις πράξεις εκπροσώπησης και συγκατάθεσης σε περιουσιακές υποθέσεις που δεν ανήκουν στη συνήθη διαχείριση, απαιτείται η συγκατάθεση του άλλου γονέα με δικαίωμα νόμιμης εκπροσώπησης και άδεια του δικαστηρίου (άρθρο 167 παράγραφος 3 του ABGB). Αυτό ισχύει, για παράδειγμα, για τις εξής πράξεις: την εκποίηση ή επιβάρυνση ακίνητης περιουσίας, την παραίτηση από κληρονομικό δικαίωμα, την ανεπιφύλακτη αποδοχή ή την αποποίηση κληρονομιάς, την αποδοχή δωρεάς με βάρη.

Στις πολιτικές δίκες, κάθε γονέας μπορεί να εκπροσωπεί το τέκνο και μόνος του. Αν οι γονείς δεν συμφωνούν ή το δικαστήριο δεν έχει ορίσει έναν από τους δύο γονείς ή τρίτο ως εκπρόσωπο, ως εκπρόσωπος ορίζεται ο γονέας που προέβη στην πρώτη διαδικαστική πράξη (άρθρο 169 του ABGB). Οι γονείς πρέπει να τηρούν συναφώς την υποχρέωση καλής συμπεριφοράς (βλ. ερώτηση 9).

10 Ποιο είναι το αρμόδιο δικαστήριο (ή άλλη αρχή) στο οποίο κατατίθεται η αγωγή για την άσκηση της γονικής μέριμνας; Ποιες είναι οι τυπικές διαδικασίες και ποια έγγραφα πρέπει να συνοδεύουν το αίτημα;

Σύμφωνα με το άρθρο 109 του νόμου περί δικαιοδοσίας (Jurisdiktionsnorm), αρμόδιο είναι το περιφερειακό δικαστήριο (Bezirksgericht) της περιφέρειας όπου το ανήλικο τέκνο έχει τη συνήθη διαμονή του ή, σε περίπτωση που δεν έχει συνήθη διαμονή στην Αυστρία, την (απλώς πραγματική) διαμονή του. Σε περίπτωση που το τέκνο δεν διαμένει στην Αυστρία, αρμόδιο είναι το δικαστήριο της περιφέρειας όπου έχει τη συνήθη διαμονή του ο νόμιμος εκπρόσωπος

σε περίπτωση που αυτός δεν έχει συνήθη διαμονή στην Αυστρία, αρμόδιο είναι το δικαστήριο της περιφέρειας όπου έχει τη συνήθη διαμονή του ένας από τους γονείς, άλλως αρμόδιο είναι το περιφερειακό δικαστήριο Innere Stadt Wien. Σε αντίθεση με την (απλή) διαμονή, η συνήθης διαμονή προϋποθέτει κατά κανόνα ορισμένη διάρκεια και σταθερότητα (περίπου έξι μήνες).

Οι αιτήσεις ανάθεσης της αποκλειστικής άσκησης της γονικής μέριμνας στον έναν γονέα ή συμμετοχής στη γονική μέριμνα μπορούν να υποβάλλονται εγγράφως μέσω ταχυδρομείου ή προφορικά κατά τις αποκαλούμενες «ημέρες κοινού» (τουλάχιστον μία φορά την εβδομάδα, συνήθως το πρωί της Τρίτης) στο πρωτόκολλο του αρμόδιου περιφερειακού δικαστηρίου. Οι διάδικοι δεν χρειάζονται εκπροσώπηση από δικηγόρο. Εντούτοις, αν επιθυμούν να εκπροσωπηθούν, μπορούν να επιλέξουν μόνο έναν δικηγόρο [σχετική υποχρέωση δικηγόρου άρθρο 101 παράγραφος 1 του νόμου περί εκούσιας δικαιοδοσίας (Außerstreitgesetz — «AußStrG»)].

Τα δικόγραφα πρέπει να περιλαμβάνουν τον χαρακτηρισμό της υπόθεσης, το ονοματεπώνυμο και τη διεύθυνση του καταθέτη και του εκπροσώπου του, καθώς και, αν είναι αναγκαίο, τα ονοματεπώνυμα και τις διευθύνσεις των άλλων διαδίκων που είναι γνωστοί στον καταθέτη, ενώ στις υποθέσεις που αφορούν την προσωπική κατάσταση, πρέπει να περιλαμβάνουν επιπλέον την ημερομηνία και τον τόπο γέννησης καθώς και την ιθαγένεια των διαδίκων (άρθρο 10 παράγραφος 3 του AußStrG).

Αν το δικόγραφο πάσχει από ελλείψεις ως προς τον τύπο ή το περιεχόμενό του οι οποίες εμποδίζουν επόμενα βήματα της διαδικασίας, το δικαστήριο δεν το απορρίπτει αμέσως, αλλά επιδιώκει αρχικά τη διόρθωσή του (άρθρο 10 παράγραφος 4 του AußStrG).

11 Ποια διαδικασία ακολουθείται στην περίπτωση αυτή; Υπάρχει διαδικασία κατεπείγοντος;

Εφαρμόζεται η διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας σύμφωνα με τον νόμο περί εκούσιας δικαιοδοσίας (AußStrG).

Με γνώμονα το συμφέρον του τέκνου, το δικαστήριο αποφασίζει τη χορήγηση ή την αφαίρεση, ακόμη και προσωρινά (με διαδικασία κατεπείγοντος), του δικαιώματος άσκησης της γονικής μέριμνας και του δικαιώματος προσωπικής επικοινωνίας, ιδίως για τη διατήρηση αξιόπιστης επικοινωνίας και τη δημιουργία σαφήνειας δικαίου. Αυτό μπορεί να απαιτείται ιδίως μετά τη λύση του γάμου ή τη διακοπή της έγγαμης συμβίωσης των γονέων (άρθρο 180 παράγραφος 1 σημείο 1 του ABGB). Η εν λόγω απόφαση είναι προσωρινά δεσμευτική και εκτελεστή, αν δεν ορίσει διαφορετικά το δικαστήριο.

12 Μπορώ να τύχω νομικής συνδρομής για την κάλυψη των εξόδων της διαδικασίας;

Στην πολιτική δίκη, σύμφωνα με τα άρθρα 63 έως 73 του κώδικα πολιτικής δικονομίας (Zivilprozessordnung — «ZPO»), νομική συνδρομή (νομική βοήθεια) παρέχεται κατόπιν αίτησης, στον βαθμό που ο διάδικος δεν είναι σε θέση να επωμιστεί τα έξοδα της διεξαγωγής της διαδικασίας χωρίς να επηρεαστεί η αναγκαία διατροφή του. Σύμφωνα με το άρθρο 7 παράγραφος 1 του AußStrG, οι διατάξεις αυτές εφαρμόζονται αναλογικά στη διαδικασία εκούσιας δικαιοδοσίας (π.χ. στις δίκες που αφορούν αξιώσεις διατροφής τέκνου).

Το όριο της αναγκαίας διατροφής βρίσκεται αφηρημένα μεταξύ του στατιστικού μέσου εισοδήματος ενός μισθωτού και του ελάχιστου επιπέδου διαβίωσης. Η αναγκαία διατροφή θεωρείται ότι θα επηρεαστεί αν ο διάδικος και τα μέλη της οικογένειάς του που αυτός υποχρεούται να διατρέφει δεν θα ήταν σε θέση να διάγουν ούτε λιτό βίο, λαμβανομένων συναφώς υπόψη των ρευστοποιήσιμων περιουσιακών στοιχείων του διαδίκου ή της δυνατότητας του αποταμίευσης ποσών κατά τη διάρκεια μιας τυχόν μακρότερης διαδικασίας. Δυνατή είναι επίσης η χορήγηση μερικής νομικής συνδρομής.

Νομική συνδρομή χορηγείται μόνο αν η σκοπούμενη προσφυγή στη δικαιοσύνη ή δικαστική υπεράσπιση δεν φαίνεται εμφανώς ακόπιση ή μάταιη. Νομική συνδρομή μπορεί να χορηγηθεί τόσο σε φυσικά όσο και σε νομικά πρόσωπα. Η ιθαγένεια του διαδίκου δεν έχει σημασία.

Η νομική συνδρομή περιλαμβάνει ιδίως την προσωρινή απαλλαγή από την καταβολή των δικαστικών εξόδων και των εξόδων για μάρτυρες, εμπειρογνώμονες και διερμηνείς, αλλά και των εξόδων ταξιδιού του διαδίκου, εφόσον απαιτείται η αυτοπρόσωπη παρουσία τους. Αν εκ του νόμου απαιτείται εκπροσώπηση από δικηγόρο [όπως για τις διαφορές αξίας άνω των 5 000 EUR ή τις δίκες ενώπιον του πρωτοδικείου (Landesgericht)] ή αν κρίνεται απαραίτητο με βάση τα περιστατικά της υπόθεσης, διορίζεται δωρεάν προσωρινά Αυστριακός δικηγόρος. Οι υπηρεσίες του εν λόγω δικηγόρου περιλαμβάνουν επίσης υπηρεσίες προδικαστικής συμβουλευτικής υποστήριξης με σκοπό την επίτευξη εξωδικαστικής επίλυσης της διαφοράς.

Το άρθρο 71 του ZPO ορίζει ότι διάδικος που έχει λάβει νομική συνδρομή υποχρεούται να καταβάλει εκ των υστέρων, εν όλω ή εν μέρει, τα ποσά από την καταβολή των οποίων είχε προσωρινά απαλλαγεί και τα οποία δεν έχουν ακόμη καταβληθεί, καθώς και τη νόμιμη αμοιβή του δικηγόρου που του διατέθηκε, αν και μόλις είναι σε θέση να το πράξει χωρίς να επηρεαστεί η αναγκαία διατροφή του. Μετά την παρέλευση τριών ετών από την ολοκλήρωση της δίκης, δεν μπορεί πλέον να επιβληθεί υποχρέωση εκ των υστέρων καταβολής. Προκειμένου να εξακριβωθεί αν πληρούνται οι προϋποθέσεις για την εκ των υστέρων καταβολή, το δικαστήριο μπορεί να ζητήσει από τον διάδικο να υποβάλει, εντός εύλογης προθεσμίας, νέα δήλωση περιουσιακής κατάστασης, συμπεριλαμβανομένων εύλογων αποδεικτικών στοιχείων.

13 Είναι δυνατή η άσκηση ένδικοι μέσου κατά απόφασης για τη γονική μέριμνα;

Οι αποφάσεις του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου σχετικά με τη γονική μέριμνα μπορούν να προσβληθούν με έφεση (Rekurs) (άρθρο 45 του AußStrG). Η προθεσμία άσκησης έφεσης είναι δεκατέσσερις ημέρες από την επίδοση του αντιγράφου της απόφασης (άρθρο 46 παράγραφος 1 του AußStrG). Η έφεση κρίνεται κατά κανόνα από δευτεροβάθμιο δικαστήριο.

Σε ορισμένες περιπτώσεις, η απόφαση επί της έφεσης μπορεί να προσβληθεί με αναίρεση (Revisionsrekurs) ενώπιον του Ανώτατου Δικαστηρίου (Oberster Gerichtshof) (πρβ. άρθρο 62 του AußStrG). Αναίρεση επιτρέπεται μόνο αν συνδέεται με την επίλυση νομικού ζητήματος με ιδιαίτερη σημασία για τη διαφύλαξη της ενότητας, της ασφάλειας ή της εξέλιξης του δικαίου. Ωστόσο, σε ορισμένες υποθέσεις δεν επιτρέπεται ποτέ αναίρεση, όπως στις υποθέσεις νομικής συνδρομής, για τα δικαστικά έξοδα και τις αμοιβές. Η προθεσμία αναίρεσης είναι δεκατέσσερις ημέρες από την επίδοση της απόφασης επί της έφεσης (άρθρο 65 παράγραφος 1 του AußStrG). Η αναίρεση πρέπει να υπογράφεται από δικηγόρο ή συμβολαιογράφο (άρθρο 65 παράγραφος 3 σημείο 5 του AußStrG).

14 Σε ορισμένες περιπτώσεις, ενδέχεται να απαιτηθεί προσφυγή σε δικαστήριο ή άλλη αρχή για την εκτέλεση απόφασης σχετικής με τη γονική μέριμνα. Ποια διαδικασία εφαρμόζεται στις περιπτώσεις αυτές;

Σύμφωνα με το άρθρο 110 παράγραφος 2 του AußStrG, εκτέλεση κατά τον κώδικα περί αναγκαστικής εκτέλεσης (Exekutionsordnung) αποκλείεται. Το δικαστήριο μπορεί να διατάξει, κατόπιν αίτησης ή αυτεπαγγέλτως, κατάλληλα μέτρα αναγκαστικής εκτέλεσης σύμφωνα με το άρθρο 79 παράγραφος 2 του AußStrG. Στα εν λόγω μέτρα αναγκαστικής εκτέλεσης περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, χρηματικές ποινές, η προσωπική κράτηση συνολικής διάρκειας έως ενός έτους, η βίαιη προσαγωγή, η αφαίρεση εγγράφων, πληροφοριών και άλλων κινητών πραγμάτων και ο διορισμός επιτρόπων για τη διενέργεια, με έξοδα και κίνδυνο του οφειλέτη, πράξεων που μπορούν να διενεργηθούν από τρίτο. Ρυθμίσεις που αφορούν την προσωπική επικοινωνία εκτελούνται ακόμη και ενάντια στη βούληση του γονέα ο οποίος δεν διαμένει στο ίδιο σπίτι με το ανήλικο τέκνο. Το δικαστήριο μπορεί επίσης να επιβάλει την εκτέλεση ρυθμίσεων που αφορούν τη γονική μέριμνα μέσω εύλογων μέτρων άμεσου καταναγκασμού.

Σύμφωνα με το άρθρο 110 παράγραφος 3 του AußStrG, το δικαστήριο μπορεί και αυτεπαγγέλτως να απέχει από τη συνέχιση της εκτέλεσης μόνο αν και για όσο τίθεται σε κίνδυνο το συμφέρον του ανήλικου τέκνου. Επιπλέον, κατά την εκτέλεση των δικαστικών ή των εγκεκριμένων από το δικαστήριο ρυθμίσεων της γονικής μέριμνας, το δικαστήριο μπορεί να ζητήσει υποστήριξη από τις υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας παιδιών και νέων ή το δικαστήριο οικογενειακών υποθέσεων, ιδίως για την προσωρινή επιμέλεια του ανήλικου, αν το επιβάλλει το συμφέρον του ανήλικου. Εντούτοις, μέτρα άμεσου καταναγκασμού για την εκτέλεση της δικαστικής ρύθμισης μπορούν να εκτελεστούν μόνο από δικαστικά όργανα αυτά μπορούν να απευθυνθούν στα όργανα της υπηρεσίας δημόσιας ασφάλειας.

15 Τι πρέπει να πράξω για να επιτύχω την αναγνώριση και εκτέλεση σε αυτό το κράτος μέλος απόφασης γονικής μέριμνας που εκδόθηκε από δικαστήριο άλλου κράτους μέλους;

Σύμφωνα με το άρθρο 21 του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα, οι αποφάσεις που εκδίδονται σε κράτος μέλος αναγνωρίζονται στα λοιπά κράτη μέλη χωρίς καμία διαδικασία.

Για την εκτέλεση αποφάσεων επιμέλειας απαιτείται διαδικασία κήρυξης της εκτελεστότητας (άρθρα 28 επ. του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα). Σύμφωνα με το άρθρο 30, η λεπτομερής οικονομική διαμόρφωση της διαδικασίας καθορίζεται από το εθνικό δίκαιο — στην Αυστρία από τα άρθρα 112 έως 116 του νόμου περί εκούσιας δικαιοδοσίας.

16 Σε ποιο δικαστήριο αυτού του κράτους μέλους πρέπει να προσφύγω κατά της αναγνώρισης απόφασης γονικής μέριμνας που εκδόθηκε από δικαστήριο άλλου κράτους μέλους; Ποια διαδικασία ακολουθείται σε αυτή την περίπτωση;

Οι αιτήσεις μη αναγνώρισης απόφασης που εκδόθηκε σε άλλο κράτος μέλος (άρθρο 21 παράγραφος 3 του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα) εμπίπτουν —όπως και η διαδικασία κήρυξης της εκτελεστότητας— στην αρμοδιότητα του περιφερειακού δικαστηρίου της περιφέρειας όπου το ανήλικο τέκνο έχει τη συνήθη διαμονή του ή, σε περίπτωση που δεν έχει συνήθη διαμονή στην Αυστρία, τη διαμονή του αν το τέκνο δεν διαμένει στην Αυστρία, αρμόδιο είναι το δικαστήριο της περιφέρειας όπου έχει τη συνήθη διαμονή του ο νόμιμος εκπρόσωπος ή, σε περίπτωση που αυτός δεν έχει συνήθη διαμονή στην Αυστρία, εφόσον πρόκειται για ανήλικο τέκνο, το δικαστήριο της περιφέρειας όπου έχει τη συνήθη διαμονή του ένας από τους γονείς, διαφορετικά το περιφερειακό δικαστήριο Innere Stadt Wien (άρθρο 109a του νόμου περί δικαιοδοσίας σε συνδυασμό με το άρθρο 109 του ίδιου νόμου).

17 Ποιο είναι το εφαρμοστέο δίκαιο στις διαδικασίες γονικής μέριμνας όταν το παιδί ή οι γονείς δεν διαμένουν σε αυτό το κράτος μέλος ή έχουν διαφορετικές ιθαγένειες;

Αν θεμελιώνεται διεθνής δικαιοδοσία των αυστριακών δικαστηρίων βάσει του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα ή της Σύμβασης της Χάγης του 1996 για την προστασία των παιδιών, τα δικαστήρια αυτά εφαρμόζουν πρωταρχικώς το αυστριακό δίκαιο.

Τελευταία επικαιροποίηση: 18/07/2019

Την έκδοση αυτής της σελίδας στην εθνική γλώσσα διαχειρίζεται ο αντίστοιχος αρμόδιος επαφής του ΕΔΔ. Οι μεταφράσεις έχουν γίνει από την αρμόδια υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι τυχόν αλλαγές που επιφέρει η αρμόδια εθνική αρχή στο πρωτότυπο ενδέχεται να μην έχουν περιληφθεί ακόμα στις μεταφράσεις. Η Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο δεν αναλαμβάνουν καμία απολύτως ευθύνη όσον αφορά πληροφορίες ή δεδομένα που περιέχονται ή αναφέρονται στο παρόν έγγραφο. Βλ. την ανακοίνωση νομικού περιεχομένου για τους κανόνες πνευματικής ιδιοκτησίας που ισχύουν στο κράτος μέλος που είναι αρμόδιο για την παρούσα σελίδα.